

Loendus- EJS juhatus

Priit Vahtramäe

Tallinn, 22. september 2016

Millised on meie kõige suuremad hirmud

- ▶ 1. Meie kõige suurem hirm on see ,et me ei tea ,kes ja kui palju meie metsas loomi elab?
- ▶ 2. Kuna me ei tea erinevate loomade arvukust ,siis ei oska me ka määrata arvukusest lähtuvalt õiget küttemisnormi.
- ▶ 3. Kuna me ei tea erinevate loomaliikide karjade vanuselist ja soolist struktuuri ,siis me arvame ,et iga sihikusse ilmuv loom tuleks maha lasta.
- ▶ 4. Meil puudub erinevate loomaliikide loenduse metoodika ning meil puuduvad ka selleks teadmised.
- ▶ 5. Kahjuks ei tea ka ulukiseireosakond ,kui palju on loomi ja kuidas loendada.

28.04.2016 volinike poolt kinnitatud EJSi põhimõtted ja väärtused

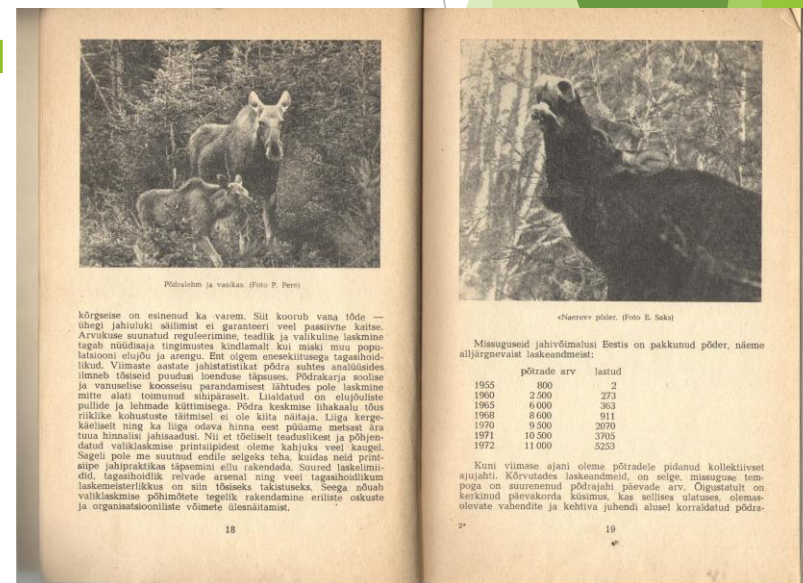
- ▶ 7. Teaduspõhisus. Eesti Jahindus saab nii praegu kui ka tulevikus olla ainult teadmiste põhine. Küttimise aluseks saavad olla võimalikult täpsed loendusandmed. Analüüsitud andmete kasutamise põhjal kindlustame sihipärase ja struktuurse küttimise.
- ▶ 8. Eetilisus. Eesti jahimehed austavad ulukite õigust elule ning tuginevad jahipidamisel ühiskonnas väljakujunenud eetilistele tõekspidamistele. Austus elusa looduse vastu on terve moraali, mille lähtepunktiks on jahimehe suhted loodusega, tunnuseks. Jahieetika on loodusest aru saamine, looduse reeglite austamine ja **jahiulukite ning nende elu tundmine**. Samuti jahi korraldamine nii, et see võimalikult vähe häiriks ulukeid ning samas annaks kütile võimaluse olla uhke väärikalt sooritatud jahi üle. Eetiline jaht on kunst, mida õpitakse eelkäijatelt.

- ▶ Küttimine ja hinnangute andmine (loendus) ilma neid andmeid analüüsimata oli kasutusel meie esivanematel.
- ▶ Kas täna peaks olema see teisiti?
- ▶ Täna pidada jahti ilma ,et sa ei analüüsiks loenduse ja küttimise andmeid ,ei ole jätkusuutlik tegevus. Kindlasti ei ole see ka edasiviiv.
- ▶ „See mis meid tõi siia, ei vii meid enam edasi!”

Kui kaugele oleme jõudnud 42 aastaga?

„Jaht ja Ulukid“-1974

Viimaste aastate jahistatistikat analüüsides ilmneb tõsiseid puudusi loenduse täpsuses. Tõeliselt teaduslikest ja põhjendatud valiklaskmise printsiipidest oleme kahjuks veel kaugel. Sageli pole me suutnud endile selgeks teha, kuidas neid printsiipe ellu rakendada. Ühegi jahiuluki säilimist ei garanteeri veel passiivne kaitse. Teadlik ja valikuline laskmine tagab nüüdisaja tingimustes kindlamalt kui miski muu populatsiooni elujõu ja arengu.

Ulukite loendus -Tiit Randla

„Jahimehe käsiraamat”-1979

- ▶ Ulukifauna ratsionaalse kasutamise eelduseks on **ulukite õigesti planeeritud optimaalne arv alal ja õigesti valitud laskenorm**. Neid näitajaid on võimalik määrata ainult loenduse abil: loendus peab andma andmed, mis tagaksid ulukite eest õige hoolitsuse ja nende õige kasutusmäära. Sellest seisukohast lähtudes on selge, et loenduse täpsusaste on eri liikide puhul ja isegi sama liigi eri asustustiheduse ning jahimajanduse erineva intensiivsuse korral erinev.
- ▶ Loendusmeetodite valikul tuleb arvestada ka kohalike tingimusi, **loenduse maksumust, tööjõu ja tehniliste vahendite kasutamise võimalusi**. Ulukite loenduseks kasutatavad meetodid jagunevad 2 suurde rühma: absoluutne ja suhteline loendus. Absoluutse loenduse korral saame tulemuseks ulukiliigi isendite arvu pindala kohta, suhtelise loenduse puhul aga hinnangu selle kohta, millisel alal või millisel aastal on seda ulukiliiki rohkem, millisel vähem või mitu korda rohkem või vähem. Sageli on suhtelisest hinnangust jahindusliku tegevuse planeerimiseks küllalt.
- ▶ **Absoluutne loendus on enamike liikide korral võrdlemisi töömahukas, kulukas või isegi ebareaalne.**

Arvestades ulukifauna praegust olukorda ,võime tähtsamad ulukid vajaliku loendustäpsuse alusel jaotada 4 rühma

- ▶ I rühm-ulukid ,kelle õigeks majandamiseks on vaja loendusandmeid +/- 10% ning teada vanuselist ja soolist koosseisu eri maa-aladel. Sellesse rühma kuulub põder.
- ▶ II rühm-ulukid, kelle õigeks majandamiseks on vaja loendusandmeid +/- 15% ...20%;
- ▶ A-on vaja teada soolist ja vanuselist koosseisu –metskits ,metssiga;
- ▶ B- on vaja teada ainult vanuselist koosseisu –halljänes.
- ▶ III rühm-ulukid, kelle õigeks majandamiseks on vaja loendusandmeid täpsusega +/- 15% ...25%; soolise ega vanuselise koosseisu teadmine pole vajalik. Valgejänes ,tedre ja põldpüü loendus
- ▶ IV rühm-ulukid, kelle kohta on vaja teada ainult, kas neid esineb või mitte ,kas esineb üksikuid isendeid või rohkem ja milline on nende arvu muutmise suund . Sellist loendustäpsust vajavad meil metsnugis ,saarmas ,mäger ,rebane ,kährik, metsis, laanepüü.
- ▶ Nende andmete täpsus ja usaldatavus oleneb suurel määral **loendajate kvalifikatsioonist, nende suhtumisest loendusse**, samuti sellest ,millise liigi loendusega on tegu ja kas see liik on väikese või suure asustustihedusega.

3 tähtsama suuruluki loendusest- põder, metssiga ja metskits

- ▶ **Metssea kohta võimalik vaatluse teel saada väga täpseid andmeid hooldusaladel ,kus talvel antakse neile regulaarselt lisasööta.** Karjadesse kogunenud loomad ei liigu kaugemale ning **söötiskohas on võimalik nende arvu määrata** kas nägemise või jälgede järgi. Vaatluse teel on võimalik üsna täpselt selgitada ka karja vanuselist koosseisu (täiskasvanud, kesikud ,põrsad). Loendusandmeid oleks vaja koguda veebruaris-märtsis ,sest varasemad andmed on karjade suurema liikumise tõttu märksa ebatäpsemad. Suvised vaatlused võimaldavad kindlaks teha ,kas alal on metssead pesakonnaga ,üksikult või puuduvad.
- ▶ **Põdra kohta võivad andmed olla põtrade väikese asustustiheduse korral olla piisavalt täpsed, kuid asustustiheduse suurenedes täpsus väheneb järsult.** Suure vea põhjustab eri aegadel tehtud tähelepanekute liitmine : näiteks see põdrarühm ,keda kohati sügisel rabasaarel ,võib talvel olla männinoorendikus. Võimalik oleks kasutada ainult märtsis tehtud vaatlusi :sügava lumikatte esinemise ajal on põdra liikumise ulatus kõige väiksem ja rühmad kõige suuremad. Naaberpiirkondade omavahelise võrdlemise korral pole karta rühmade 2 kordset loendust. Soolise ja vanuselise koosseisu kohta selle meetodi abil vajalik täpsusega andmeid ei saada.

- ▶ **Metskitsede loendamisel sõltub täpsus peale muude tegurite ka lisa söötmise korraldusest ja talve iseloomust: keskmisel või karmil talvel koonduvad metskitsed söötmiskohtade juurde**, pehmetel talvedel tegutsevad hajusalt. **Regulaarselt kvaliteetse lisa söödaga varustatud söötmiskohtade juurest nad kaugemale ei liigu.** Veebruaris – märtsis on võimalik vahet teha eri rühmade tegutsemispiirkondade vahel ning jälgede, loomade endi ja värskete magamisasemete järgi määrata ka rühmade suurust. Vaja on koguda ka andmeid talvise suremuse ja suvise sigimise edukuse kohta (talvel eri kuudel hukkununa leitud loomade arv, sugu ja kas tall või vanem loom, suvel ahtrate, 1, 2 või 3 tallega kitsede nägemise sagedus).
- ▶ NB! Siia alla kuuluvad ka auto alla jäänud loomade lugemine.

Märgi ülesse oluliste loomade loenduse ja küttimise statistika 1999-2016. Võrdle andmeid.

	Põtrade loendus tabel Lembitu jahiselts															
	Loendus	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.			
1	Aasta	1999	2002	2002	2003	2003	2004	2004	2005	2006.	2007.	2007.	2008.			
2	Pöder	5	19	8	19	8	19	11	19	9	20	9	53			
3	Kits	10	103	14	145	24	305	24	305	59	405	101	380			
4	Metssiga	5	10	3	4	1	65	1	21	30	65	29	52			
5	Rebane	16	61	19		54		54				55				
6	Kährrik	1	30	7		5		5				34				
7	Jänes	43	129	32		13		13				6				
8	Sinikaelpart	92		20		20		20				17				
9	Hallhani	5										2				
10	Kobras	1	31	9	48				48			1	41			
	Loendus	Kütitud	Loendatud	Kütitud	Loendatud	Kütitud	Loendatud	Kütitud	Loendatud	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Kütitud	Loenda.	Loenda.
	Aasta	2008.	2009.	2009.	2010.	2010.	2011.	2011.	2012.	2012.	2013.	2013.	2014.	2014.	2015.	2016,00
	Pöder	10	44	15	59	16	71	21	62	25	67	28,00	40	27,00	28	40,00
	Kits	90	305	61	205	7	210	16	250	36	260	60,00	200,00	60,00	170,00	125,00
	Metssiga	30	80	36	80	34	45	52	55	61	80	46	50,00	45	40,00	21
	Rebane	91		64		123		81		61		58		59		
	Kährrik	43		32		41		62		69		50		45		
	Jänes	11		7		1		1		7		5		6		
	Sinikaelpart	11		10		9		0		8		11		19		
	Hallhani	4		4				4		2		12		1		
	Kobras	4	50	2	60	5	50	6	50	9	40	8		29		
	Nugis											8		9		
	Tuhkur											4		3		

Põtrade loendus 2015 suvi- juuli ,august ,september

Piirkond	Soolak	Pulle	Üksik lehm/mullikas	Lehm 1 vasikaga	Lehm 2 vasikaga	Vasikaid kokku	
1	Raudteeäär	6	3		2	4	
2	Saba	3	2	1		1	
3	Aru Karjamaa	1					
4	Pingu	1	1	1	1	3	
5	Moori	3	1	1		1	
6	Jamsu sirge	3	1	1		1	
7	Kissa						
8	Kampuse kivi			1		1	
9	Kandraku 2						
10	Raba kael						
11	Roo	1	1				
12	Välgita	2	1				
13	Suigussaare		3				
	Kokku	20	13	5	3	11	52
	Lastavad	7	13	0	0	11	
	Kõik kokku	52					
	Limiit 2015 :7+ 7 + 7						

Võrdle andmeid vaatluskaardiga

PVK - PÕDRAVAATLUSKAART 2014...a.

(täidab jahipiirkonna kasutaja)		(täidab riigi esindaja)	
Maakond	Võrklahti	PVK tagastamise tähtaeg:	
Jahipiirkond	Jahipiirkond 20VSK	Biomaterjalide kogumine, aeg ja koht:	
Jahiselts	Jahiselts 25	Jahimehi arvel	30
Täitja nimi	Ants Jätkamaa	Jahipiirkonda kasutatud 1, 2, 3 jahiühendust (õigele ringi ümber)	
Telefon	52 04 243	Jahipiirkonnas jahimaad, ha:	10 102 ha
e-mail	toomaved 680 hot ee	Jahipiirkonnas HIRVE elupaiku, ha:	

A. JAHITABEL - täitke iga aju/hilimise/varitsuse järel või iga päeva kokkuvõttena; * 0 - lumeta; 1 - laiguti; 2 - lumega 100%

Kuupäev	Jahimehi	Jahiviis Aju Hilim. Varits.	Jahi- tunde	Lumi * 0,1,2	Nähtud PÕTRU, is, siinulgas need, kes kütiti					Nähtud põtrade kütiti, isendeid			
					pulle	vasikata lehmi	ühe vasikaga lehmi	kahe- vasikaga lehmi	täpsus- tamata	pulle	lehmi	pult- vasikaid	lehm- vasikaid
19.09	4	V	2	0	2					1			
04.10	13	A	2	0	3			1		1			
11.10	20	A	8	0	2	1	1						
12.10	5	V	3	0	4	1	1		1	2			
18.10	23	A	8	0	1	1		1	1	1			
21.10	3	V	3	0	2		1						
24.10	5	V	3	0	2					2			
25.10	22	A	8,5	0		2	1				3	1	
26.10	17	A	7,5	0	2	1		1			1	1	
01.11	31	A	8	0		2					2		
08.11	38	A	8	0									
09.11	24	A	8,5	0	3	2	1		1	1	1		
14.11	8	A	4	0									
15.11	20	A	7,5	0	2	1	1		1	1			
16.11	15	A	5	0			1					1	
22.11	16	A	4,5	2	1	4				1	1		
23.11	16	A	5	2		1	1		2			1	
24.11	15	A	8,5	2	1	4	1						
26.11	12	A	7	2	1		1						1
29.11	25	A	8,5	2	3	4	2	1		1	2		1
Kokku:					114,5	23	24	12	Kokku: 9	10	6	2	
					23 + 24 + 24 + 12 = 83								

JUHISEID

Palume PVK-le kanda ainult enda jahiala (jahipiirkond või selle osa) kohta käivad andmed.

A osa. Vaatlus- ja kütimisandmed: tehke kandeid kas iga jahi kohta või jahipäeva kokkuvõttena, võttes arvesse ka jahid, milles PÕTRU ei nähtud; **jahitunnid** – s.o ainult jahipidamisele, mitte pausidele ja sõitudele kulunud aeg täistundides; **lumikate:** 0 – lund polnud; 1 – laiguti; 2 – kaetud 100%;

Nähtud PÕTRAD: siia hulka arvake kõik nähtud isendid, ka need, kes kütiti; täpsustamata – need, keda ei tuvastatud, samuti emata jäänud vasikad. **Kütitud põtrad:** kõik osutatud jahipäevadel tabatud isendid.

B osa. Kütimise, ulukikahjustuste ja PÕTRADE hukkimise info:

1–2. Kvoot ja tegelik kütimismaht: vajalik märkida, kuna võib A-osas esitatud kütimisandmeid erineb.

3–5. Jahi iseloomustus: kvoodi, struktuuri ja kütimise korralduse hinnang – joonige sobiv variant alla.

6. Talvituma jäänud põtrade arv: arvukuse esmane hinnang; kui jahiala jäi tühjaks, märkige 0.

7.1–7.7. Ulukikahjustused: märkige siia, kas sel jahiaastal ilmes kahjustusi (jah, ei) ning kuivõrd (+, -, -).

Nii saab hinnata põdra ja teiste liikide mõju elupaikadele.

8. PÕTRADE hukkimine jahiaasta jooksul; võimaluse korral hukkimise hinnang ja ka täpsem põhjus, isendite vanusrühm, sugu jne (p. 8.1–8.10).

9. PUNAHIRVE esinemine: teave sellest, kas esineb, mis aastal esmakordselt ja mis aastast püsivalt.

C osa. Kütitud isendid: loonumbrid, vasikate sugu jne on vajalikud kütitud põtrade tuvastamiseks.

Kaal: Kaal märkige, kui põder tegelikult kaaluti, lisades vastava variandi tähtse: 1 täiskaal, 2 lahangukaal jne.

Seljarasva paksus, kui selle mõõtsite, märkige täismillimeetrites; tulemus alla 1 mm märkige 0.

Sarved: tüüp: pulksarv, segasarv – esineb kühvialge, kühvlsarv – kühvli moodustab sarvelabast ≥1/2.

Sarvede laius ja tüvikute ümbermõõt: mõõtmisjuhised C osa lõpus.

Seljarasva paksus märkige, kui tegelikult mõõtsite; tulemus alla 1 mm märkige 0, muul juhul mm-tes.

Lahtirid, mida Te ei saanud või ei osanud täita, jätke tühjaks.

B. TÄIENDAVAD ANDMED: (vastusevariantidest kriipsutage alla sobivaim)

1. PÕDRALUBE: kokku 22; neist täiskasvanud põtradele 18; vasikaile 9; lisalube					
2. KÜTITI: kokku 24; neist pulle 9; lehmi 10; pullvasikaid 6; lehmvasikaid 2					
3. MAHT (paras), väike, suur; STRUKTUUR: sobiv, ebasobiv; KÜTTIMISE KORRALDUS: sobiv, ebasobiv					
4. TABAMINE: kergem / sama / raskem; PÕTRU: vähem / sama / rohkem; SÜGIS vihmane / veesels madal / kõrge					
5. SUURKISKJATE MÕJU: KARU mürdmist polnud / oli; HUNT mürdmist polnud / oli					
6. PÕDRA ARVUKUS: jahipiirkonda jäi jahi lõpuks 30; põtra s.o vähem / sama palju / rohkem kui mullu					
7. HIRVEKAHJUSTUSI jahiaastal	Esines	Ei esinenud	Vähem -	Samavõrd =	Rohkem +
7.1. PÕDER, kuuskede koormist					
7.2. ... männikultuuride rüüstet					
7.3. ... lehtpuunoorendike rüüstet	+				
7.4. Punahirvekahjustusi					
7.5. Metskitsekahjustusi					
7.6. Metsseakahjustusi					
7.7. Koprakahjustusi					

8. PÕTRADE HUKKUMINE jahiaastal NB! PVK võimaldab põtrade hukkimise põhjusi ja isendiandmeid esile tuua täpsemalt kui jahistatistika

8.1. Põhjus ↓ // Hukkus isendeid →	Täiskasvanud, is			Vasikad, is			Märkusi
	♂	♀	?	♂	♀	?	
1) Kütimise praak							
2) Liiklusõnnetused	1	1					
3) Salaküttimine							
4) Huntide murtud							
5) Karude murtud							
6) Haigus							
7) Asulas							
8) Uppus							
9) Jooksuhaegne trauma							
10) Muu, selgusetu	1						

9. PUNAHIRV jahialal (osutage sobiv variant): ei esinenud, ilmus 2014, ...püsivalt alates ...a

HVK plangi leiab Keskkonnaagentuuri (KAUR) kodulehelt www.keskkonnainfo.ee

Täidetud vaatluskaart esita Keskkonnaagentuurile hiljemalt jooksva jahiaasta 10. jaanuariks.

KAUR ulukiseiresakond: Rõõmu tee 2 TARTU 51013; Telefon 7 339 149

Täname PÕDRAVAATLUSKAARDI täitjat

Jälgi keda kütitud, kas järelkasvu või põhikarja. Selleks vajalikud õiged andmed.

C. JAHISAAK

Kaal märkige ainult siis, kui põder kaaluti, lisades variandi tähise: 1 – täiskaal; 2A – lahangukaal nahaga, kootidega ja peaga; 2B – nahaga, kuid, kootideta ja peata; 3 – nahata lihakeha kaal; 4 – liha kaal; näide: 1-247 kg;

Pullid: (Lisateave – võetud uurimiseks lõualuu, maosisuproov, mõõtmiseks sarved, DNA-proov, vmt)

Loanumber	Kuupäev	Kaal, kui kaaluti: 1, 2A, 2B, 3, 4	Sarvel harusid par./vas.	Sarvetüüp pulk/sega/ kühvel	Sarvede laius, cm	Tüvikute ümber- mõõt parem/vasak	Lisateave, nt seljarasv, mm, kui mõõdeti
KU115007	10.09.2014	3-149	1+1	Pulk	49 cm		1,5a
KU141001	04.10.2014		1+1	Pulk	47 cm		1,5a
KU141008	17.10.2014	3-140	1+2	Pulk	44 cm		1,5a
KU115100	12.10.2014	3-158	1+1	Pulk	53 cm		1,5a
KU141012	24.10.2014	3-136	1+1	Pulk	41 cm		1,5a
KU141021	24.10.2014	3-182	2+2	Pulk	60 cm		2,5a
KU141340	05.11.2014	3-145,3	1+1	Pulk	40 cm		1,5a
KU141342	15.11.2014	3-155,5	2+2	Pulk	74 cm		2,5a
KU141346	22.11.2014		1+1	Pulk	59,5 cm		1,5a

Lehmad: (Lisateave – võetud uurimiseks lõualuu, maosisuproov, pigimiselundkond, DNA-proov vmt)

Loanumber	Kuupäev	Kaal, kui kaaluti: 1, 2A, 2B, 3, 4	Piim udaras+/-	Kaasas vasikaid		Seljarasv, mm, kui mõõdeti	Lisateave
				tk	neist küti		
KU141016	18.10.2014	3-140	-	0	0		1,5 carlet
KU141022	25.10.2014	3-216	+	1	1		3,5-4,5 carlet
KU141024	25.10.2014		-	0	0		1,5 carlet
KU141025	25.10.2014	3-168	-	0	0		2,5 carlet
KU141327	26.10.2014	3-120	-	0	0		2,5 carlet
KU141333	01.11.2014	3-178	-	0	0		1,5 carlet
KU141328	01.11.2014	3-172	-	0	0		1,5 carlet
KU141358	05.11.2014	3-143,5	-	0	0		1,5 carlet
KU141347	21.11.2014		-	0	0		4,5 carlet
KU149231	29.11.2014		-	1	1		7,5 carlet

Vasikad: (Lisateave – võetud uurimiseks lõualuu, maosisuproov, DNA-proov vmt)

Loanumber	Kuupäev	Kaal, kui kaaluti: 1, 2A, 2B, 3, 4	Vasika sugu	Üksik- või kaksikvasikas		Seljarasv, mm, kui mõõdeti	Lisateave
				Ü	K		
KU141018	25.10.2014		Osane	0			
KU141326	26.10.2014		Osane		K		
KU141341	16.11.2014		Osane	0			
KU141348	23.11.2014		Osane	0			
KU149227	26.11.2014		Osane	0			
KU141011	29.11.2014		Osane	0			
KU149230	29.11.2014		Osane	0			
KU149232	29.11.2014		Osane	0			

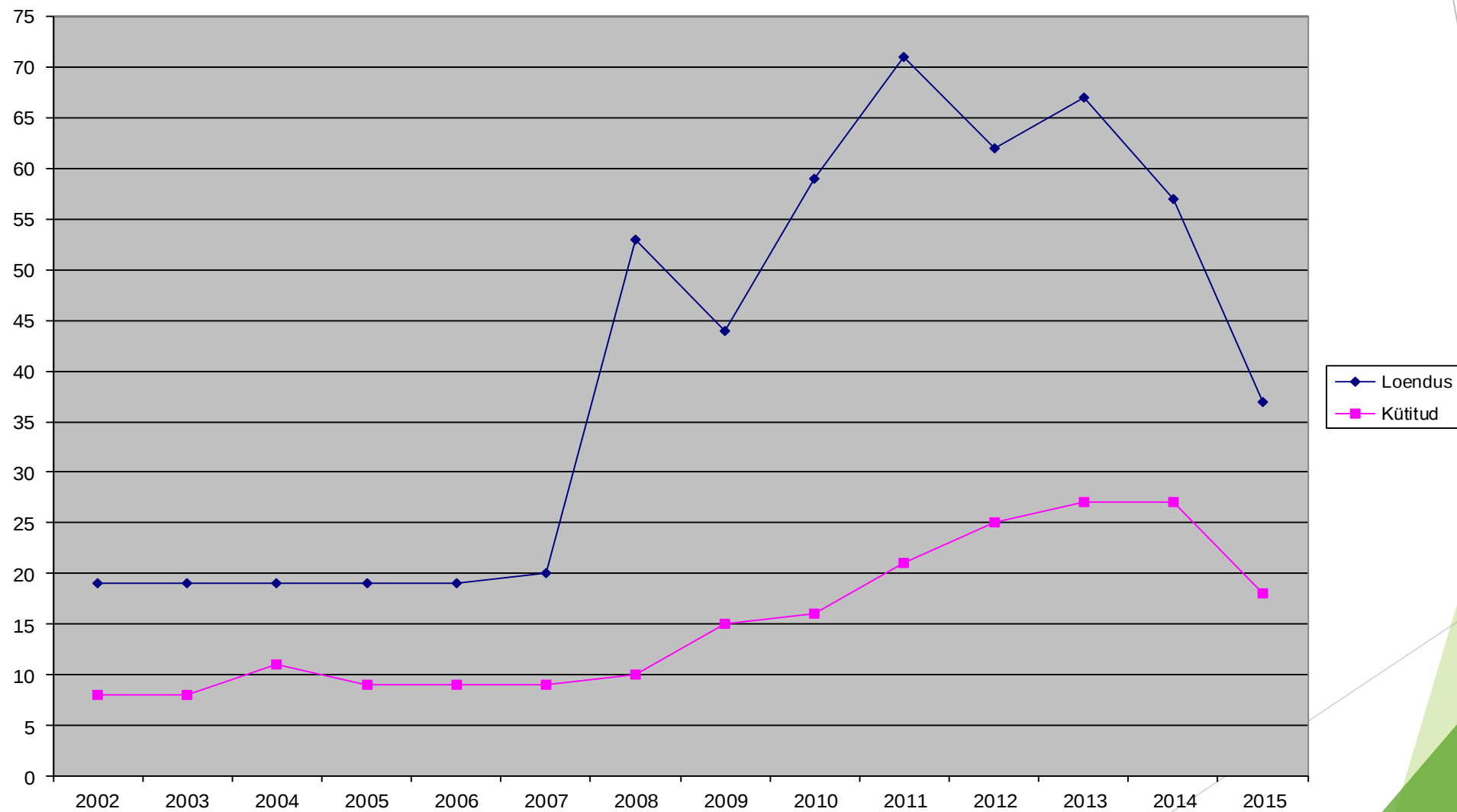
Seljarasva paksus, mm mõõtte lihakehale sabajuurest 450 nurga all selgrooga tehtud 15 cm pikkuse sisselõike keskpäigas. Tulemusel alla 1 mm märkige tabelisse 0.

Sarvede laius mõõtte tüvikutega võimalikult rööbiti, kõige kaugemale ulatuvate harude tipust või nende tagasi kaardumisel samade harude välisküljelt nn ukseavamööduna.

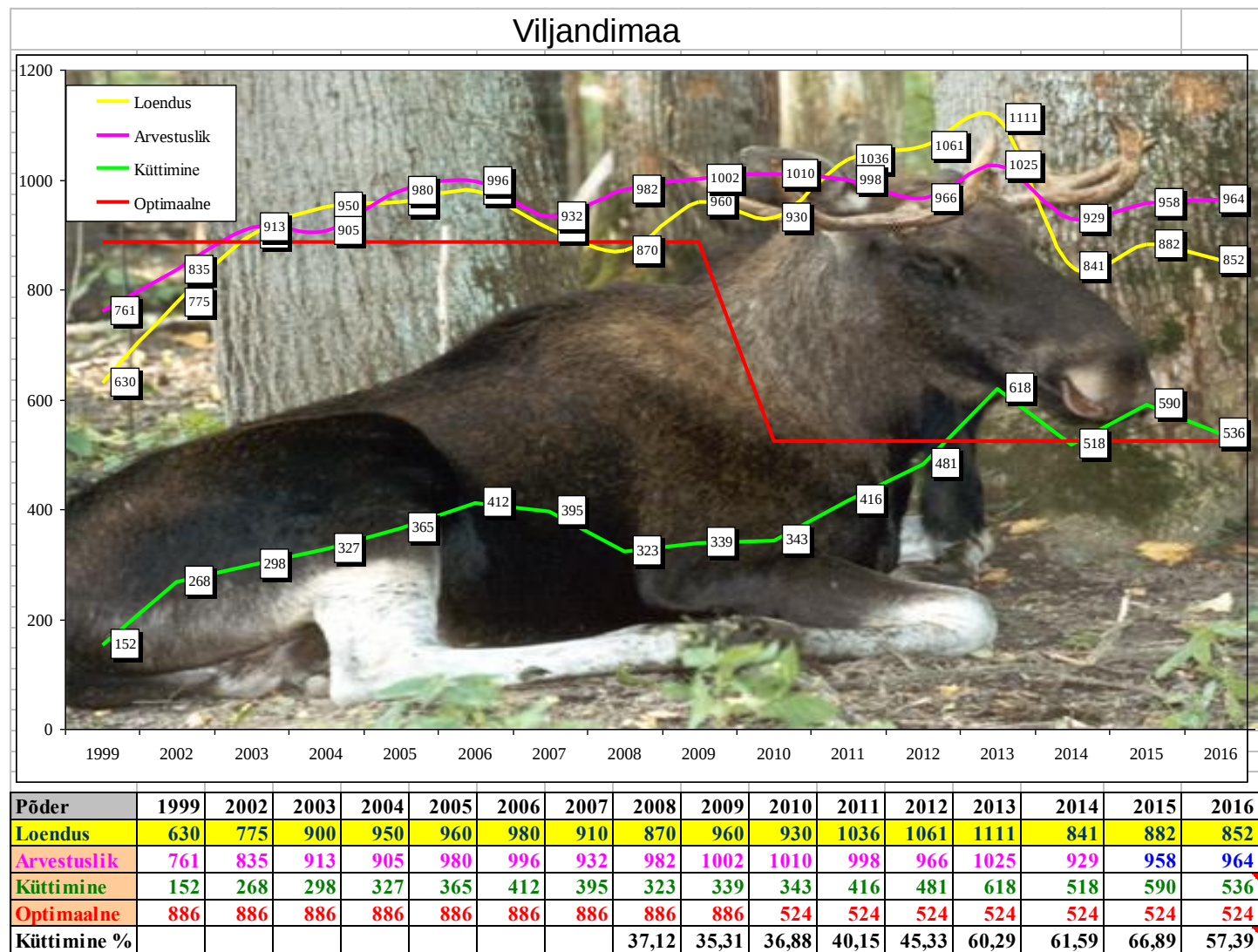
Sarvetüvikute ümbermõõt mõõtte tüvikute kõige peenemast kohast, kuid piiksarvedel mitte kaugemal kännasest kui 6 cm.

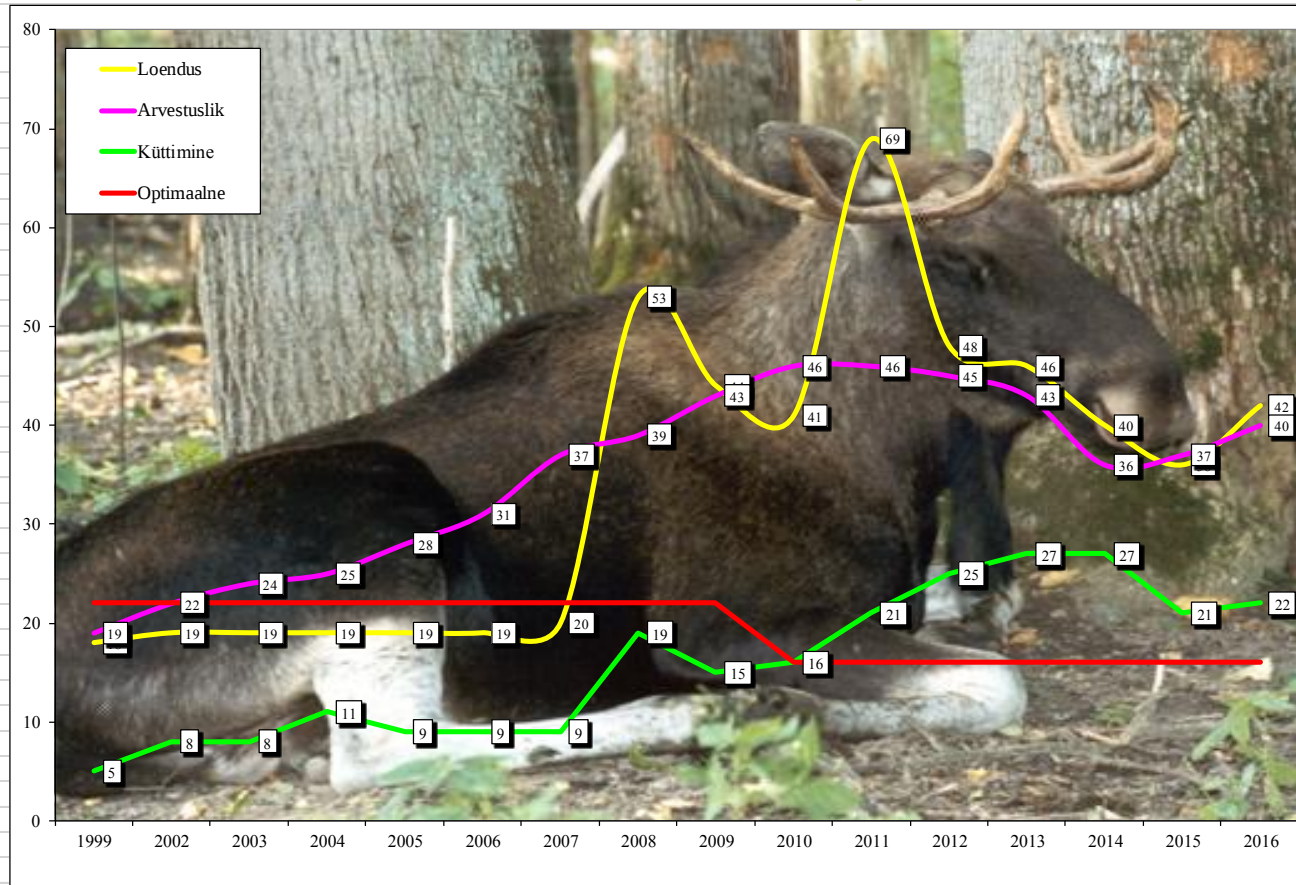
Kanna andmed graafikule .Põtrade küttime 2007-2015 s.

Viljandi1999- 2016 skemaatiline analüüs.

Lembitu JS põtrade loendus ja küttimine 1999-2016

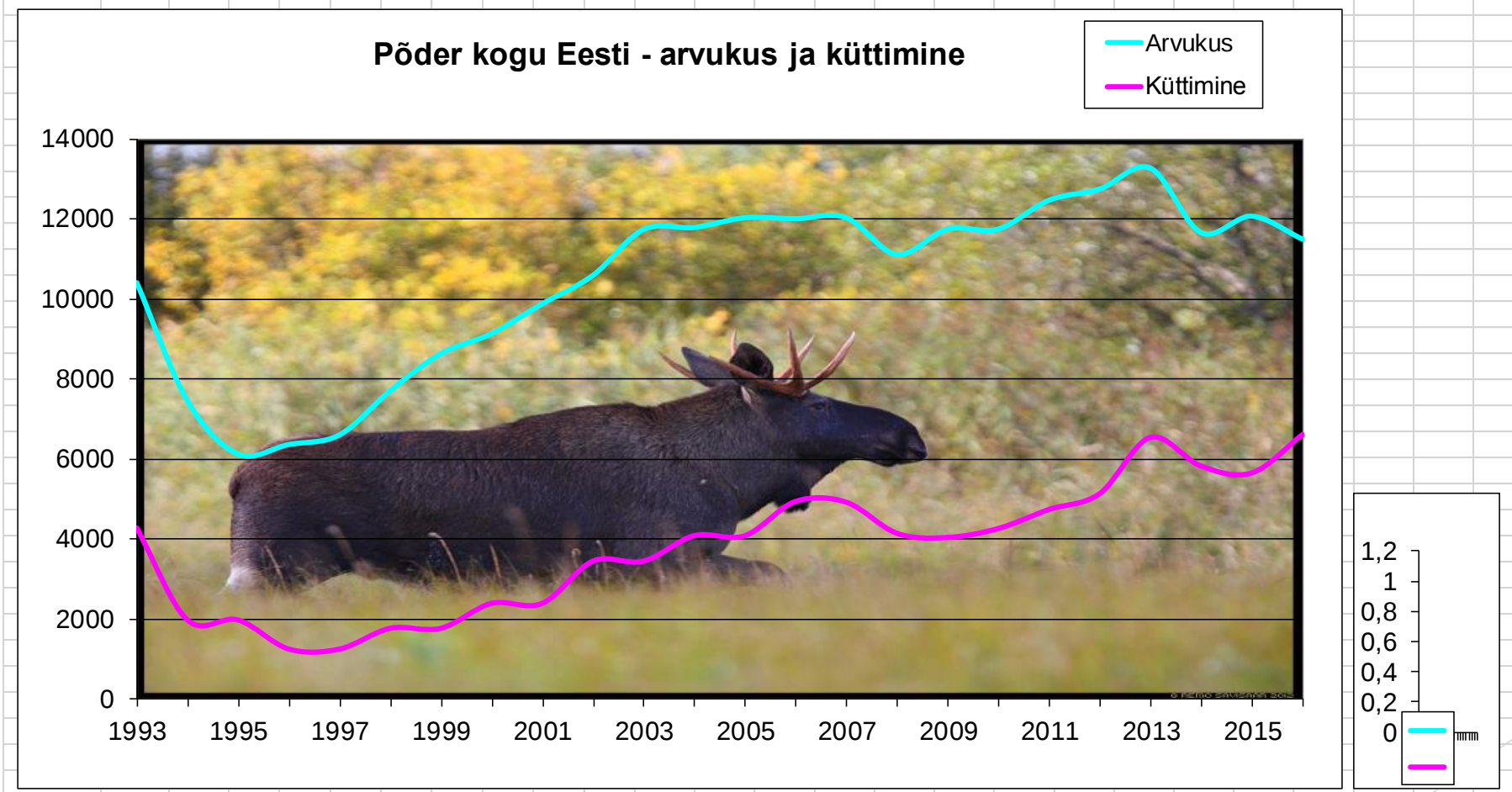

NB! Arvukus kasvas ,kui küttida loendusest 34-40 %. Langes alles ,kui küttida 50-60% ja siis ka 5 aasta jooksul

Põder	1999	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Loendus	18	19	19	19	19	19	20	53	44	41	69	48	46	40	36	42
Arvestuslik	19	22	24	25	28	31	37	39	43	46	46	45	43	36	37	40
Küttimine	5	8	8	11	9	9	9	19	15	16	21	25	27	27	21	22
Optimaalne	22	22	22	22	22	22	22	22	22	16	16	16	16	16	16	16
Küttimise % loendusest								35,8	34,09	39,02	30,43	52,08	58,69	67,5	58,33	52,38

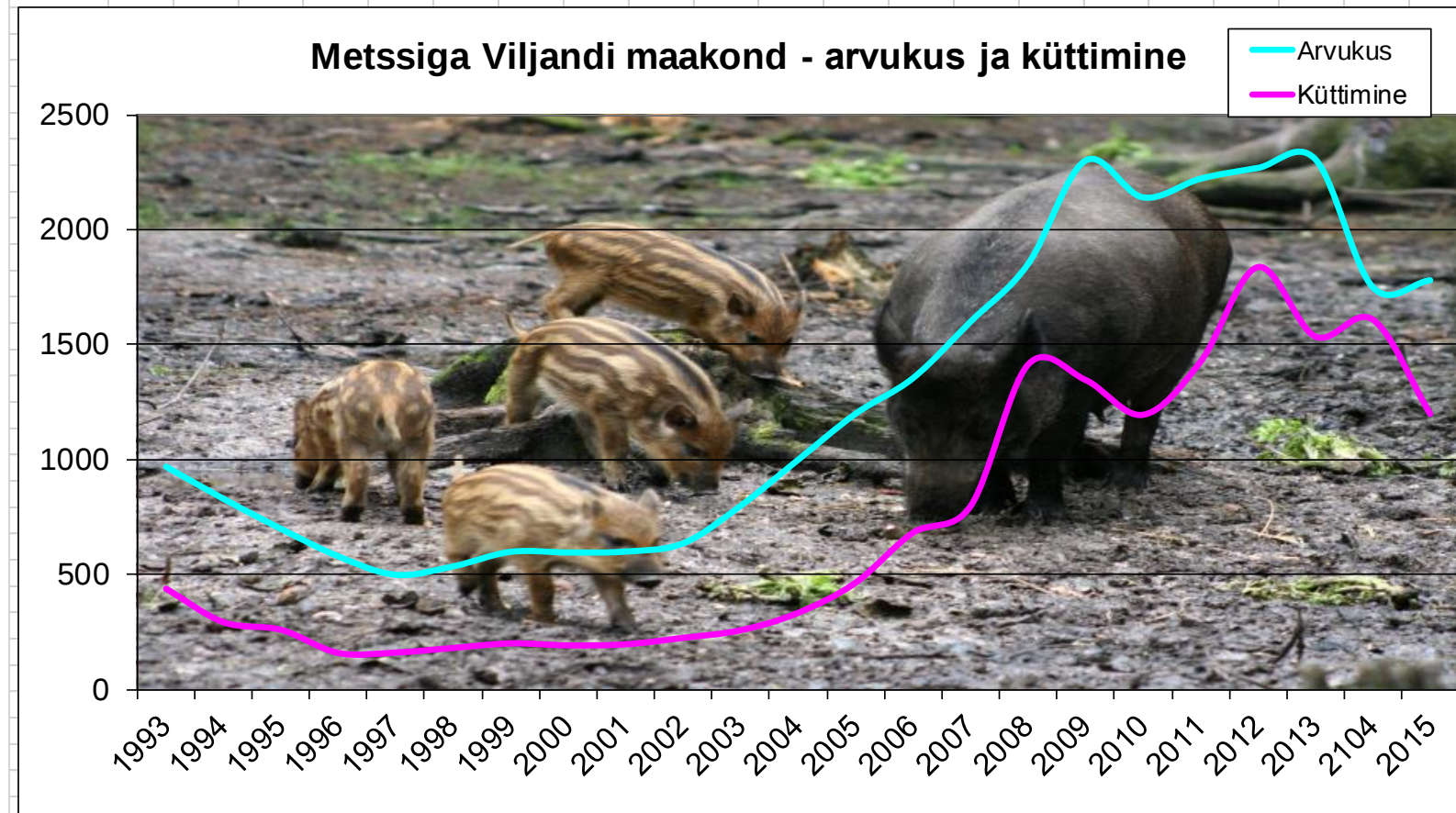
Eesti Põder loendus ja küttimine 1992-2016

Põder																									
Aasta	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Arvukus	12200	10400	7450	6120	6360	6600	7700	8626	9128	9872	10584	11730	11780	12022	12000	12020	11104	11740	11740	12460	12740	13260	11650	12060	11490
Küttimine	4267	4267	1968	1968	1241	1241	1761	1761	2384	2384	3438	3438	4075	4075	4931	4911	4133	4031	4255	4730	5126	6532	5815	5643	6600

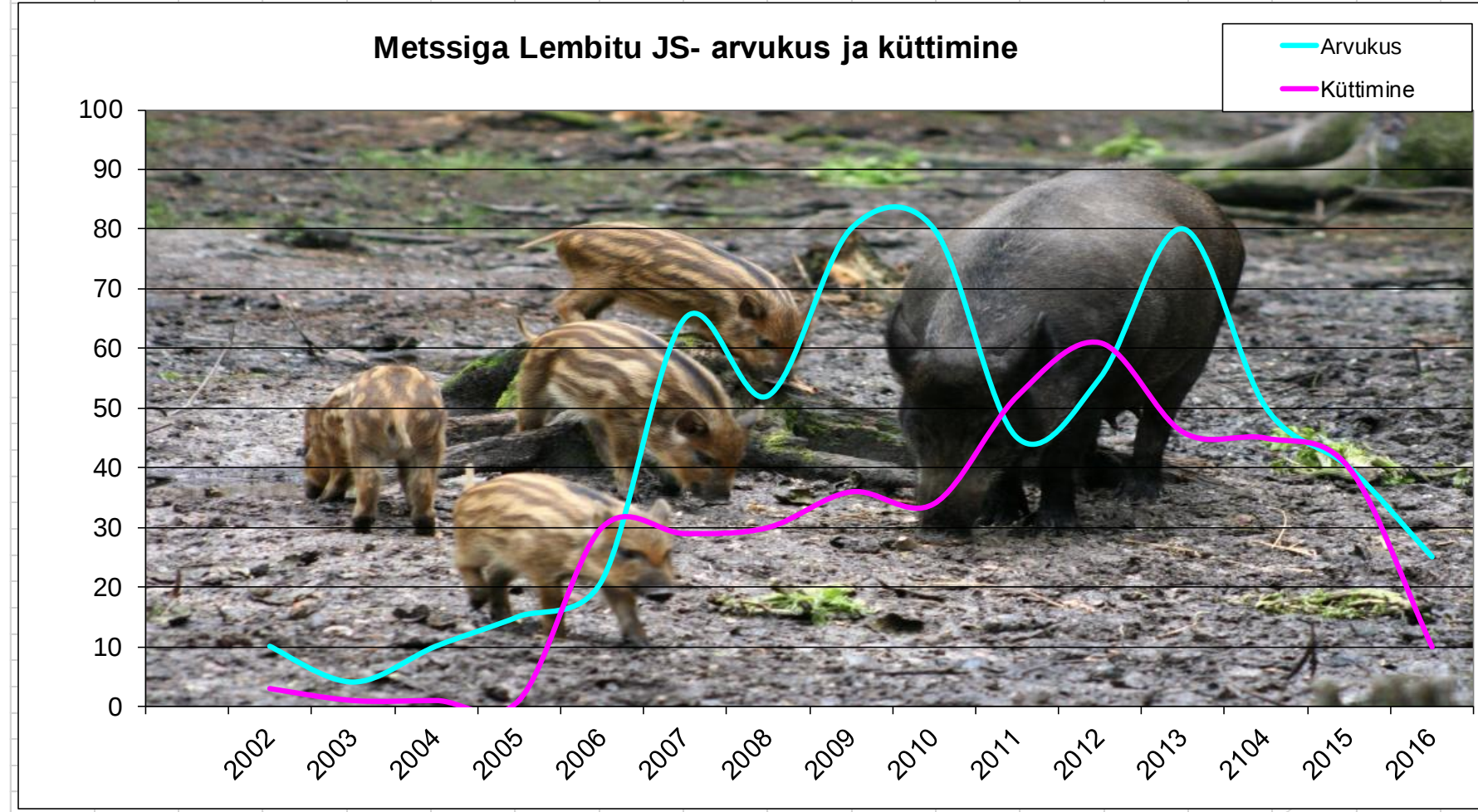
Viljandi siga arvukus ja kütmine-1993- 2015.

Metssiga																								
Aasta	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2104	2015	2016
Arvukus	970	830	700	580	500	537	600	597	601	637	800	1000	1200	1355	1600	1850	2300	2140	2221	2268	2306	1750	1780	
Küttimine	439	293	260	159	161	181	201	192	197	225	258	334	465	683	798	1414	1348	1196	1426	1839	1537	1611	1200	

Lembitu JS arvukus ja küttimine 2002-2016

Metssiga															
Aasta	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2104	2015	2016
Arvukus	10	4	10	15	21	65	52	80	80	45	55	80	50	40	25
Arvestuslik hulk															
Küttimine	3	1	1	1	30	29	30	36	34	52	61	46	45	40	10

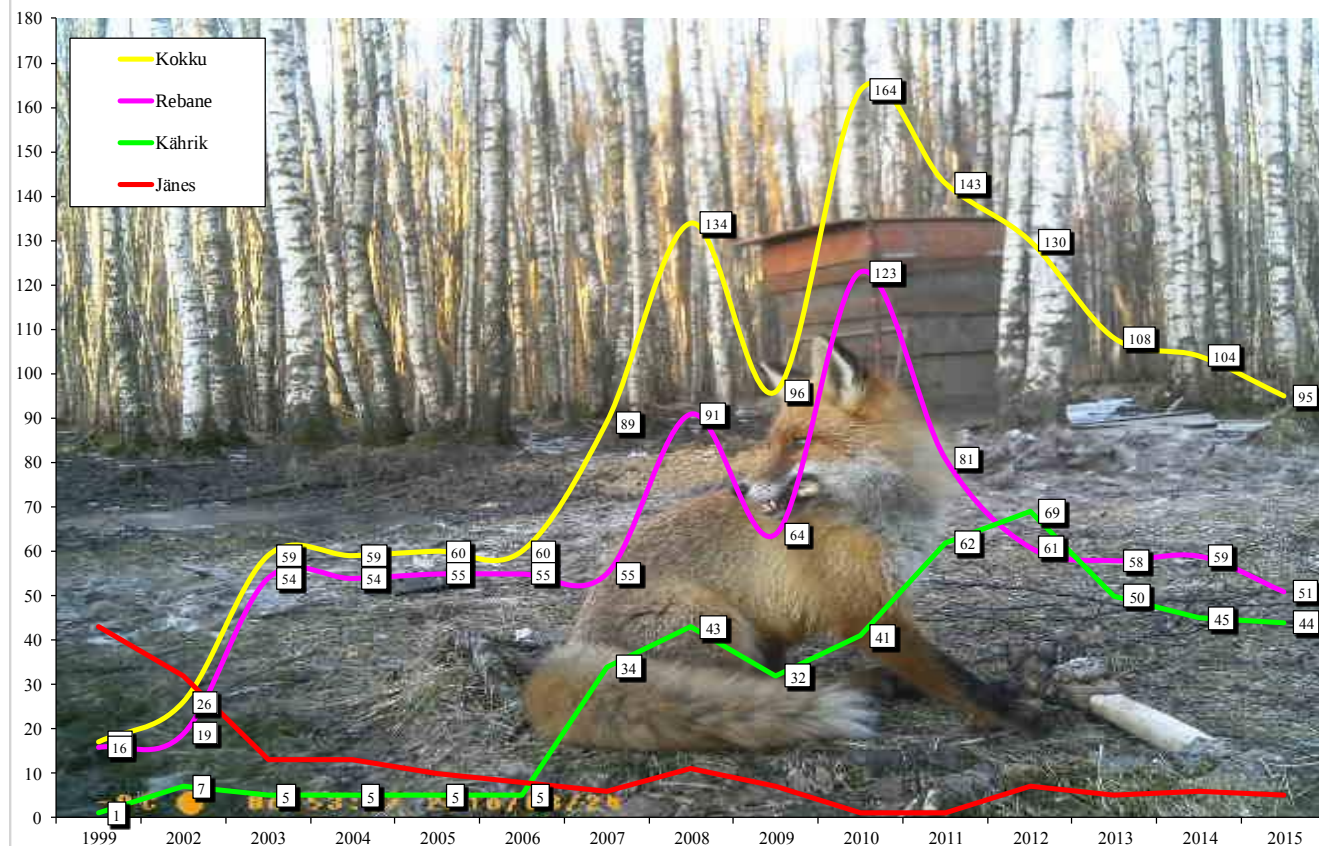

Sigade loendus 2013 kevad-mai 2 viimast päeva ja 1 juuni-kokku 3 päeva

Sigade loendus kevad 30.05-01.06.2013								
jnr	Söödakoht	30.mai	31.mai	1.juuni	Kult	emis	põrsad	Kokku
1	Kapsta		0	3	2	1		3
2	Raani-1	3	1	20	4	4	13	21
3	Raani-2	0	0	2	2			2
4	Päri		1	1	1			1
5	Laaneloo	8	4	1	5	1	7	13
6	BAM		1		1			1
7	Kissa	4+10+1	3+1	3	5	3	10	18
8	Kandraku 1	19	19	19	3	4	12	19
9	Kandraku 2							
10	Oti kraav		9	9	1	1	8	10
11	Kimmassaare	7+2	8+2	2+1	11			11
12	Saba							
13	Suigussaare	0	0					
14	Tamme	0	0	0				
15	Kampuse kivi	4	2	0	5	1		6
	Kokku				40	15	50	105
	NB!							

Rebaste ja Kährikute kütmine

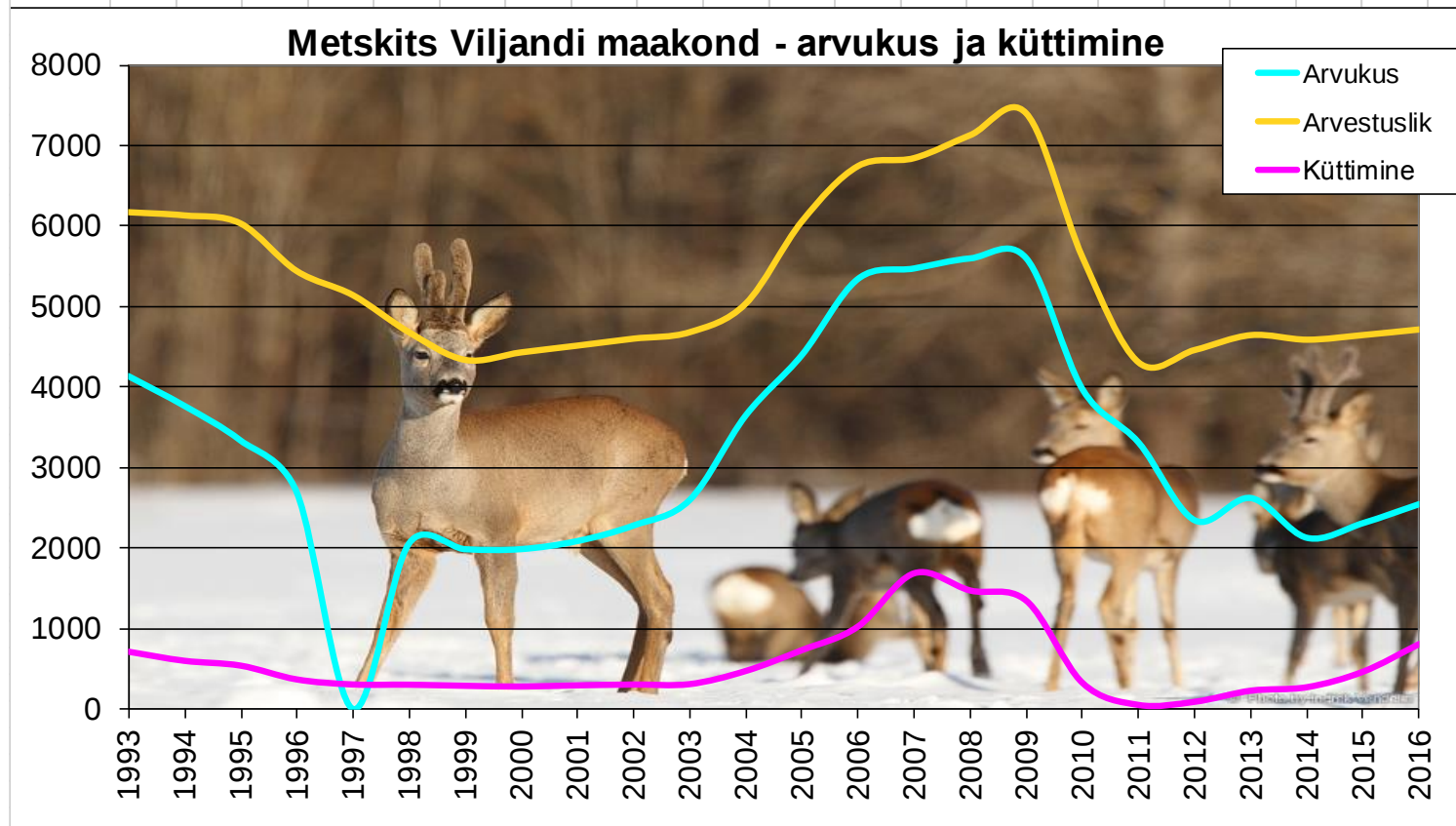
Viljandi maakond Lembitu JS

Käpalised	1999	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kokku	17	26	59	59	60	60	89	134	96	164	143	130	108	104	95
Rebane	16	19	54	54	55	55	55	91	64	123	81	61	58	59	51
Kährik	1	7	5	5	5	5	34	43	32	41	62	69	50	45	44
Jänes	43	32	13	13	10	8	6	11	7	1	1	7	5	6	5

Viljandimaa metskitsede loendus ja küttimine 1993-2016

Metskits																								
Aasta	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Arvukus	4140	3770	3340	2700	8	2059	1990	1991	2091	2284	2600	3650	4400	5345	5475	5600	5600	3975	3313	2348	2625	2131	2315	2550
Arvestuslik	6175	6135	6035	5443	5143	4681	4336	4429	4513	4600	4680	5036	6060	6749	6849	7135	7404	5612	4303	4459	4644	4587	4645	4715
Küttimine	709	595	535	363	300	297	283	274	289	299	304	468	728	1022	1687	1472	1344	319	44	84	222	266	460	805

Vaatluskaardid. Metskits 2014

VAATLUSKAART									
Maakond	Viljandimaa-VJL						METSKITTS		
Jahipiirkond	Lembitu JS	Vaateja		Priit Vahtramäe			Sept. 2014		
Kuupäev	Koht	Nähtud KITSI			Nähtud SOKKUSID			sugu tead- mata	
		üksi- kud	1 talle- ga	2 talle- ga	3 talle- ga	nupud v. väär- arendid	piik- sarved	hark- v. 3-har. sarved	
02.sept.	Viidika põld		1					1	
02.sept.	Pupsi põld	1		1					
02.sept.	Viru Järve ääres põld		1	1			1		
02.sept.	Reinoja Männik		1	1			1		
02.sept.	Küti põld	1					1		
06.sept.	Kapteni soolak -lank		1					1	
10.sept.	Sabarebase soolak	1							
12.sept.	Aindu mägede soolak							1	
13.sept.	Kuude Viru põld	1	1						
13.sept.	Toomeoja põld	1							
13.sept.	Viru Kehklase põld							1	
15.sept.	Pingu soolak	1	1	1	1		1	1	
17.sept.	Kolli põld	1							
17.sept.	Kikka põld	1						1	
17.sept.	Teola põld					1			
17.sept.	Vildioja põld						1	1	
17.sept.	Jämejala soo		1					1	
17.sept.	BAM -i põld	1						1	
20.sept.	Aru karjamaa soolak			1					
20.sept.	Moori teeotsa soolak	1	1				1	1	
22.sept.	Sooneste lauda vastas	1	1					1	
22.sept.	Pupsi soo						1		
22.sept.	Kure Juta põld				1		1		
23.sept.	Räniku kapsapõld			1					
23.sept.	Päri põld			1					
24.sept.	Murru põld			1					
26.sept.	Kimmassaare soolak			1			1		
27.sept.	Kapsta kapsapõld			1				1	
27.sept.	Suigussaare söödakoht		1				1		
28.sept.	Välgita soolak	1					1		
30.sept.	Lambamäe aju				1				
Kokku		12	10	10	3	1	11	12	
Täidetud vaatluskaardid tagastage Keskkonnaametisse 10. jaanuariks!									
Keskkonnateabe Keskuse ulukiseiresakond tänab andmete esitajat									

Juurdekasvu suurus ja küttemislimiidi määramine

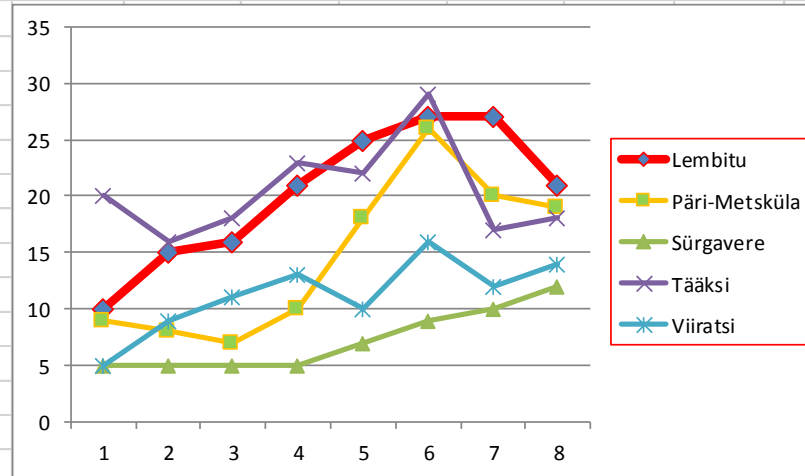
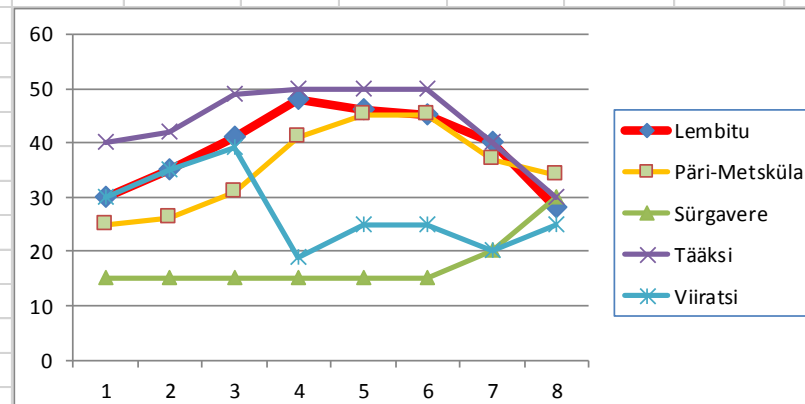
- ▶ USO andmetel oli eesti keskmine põtrade juurdekasv 29 % kevadisest arvukusest
- ▶ Jahimaa korralduskavas oli toodud põdra aasta juurdekasvuks 20-35%
- ▶ Harry Lingi raamatus „Põder“ on juurdekasvu % toodud 25-32,7%
- ▶ Viimases „Sinu Mets“ väitis J. Tõnisson ,et juurdekasv 41,46%?????????
- ▶ Lembitu Js kogemus :
- ▶ 2012-loend 60 neist vasikaid 17,mis on 28,33% ja küttsime loendusest 25 is-41,66%
- ▶ 2013-loend 56 neist vasikaid 16,mis on 28,57% ja küttsime loendusest 27 is-48,21%
- ▶ 2014-loend 57 neist vasikaid 11,mis on 19,3% ja küttsime loendusest 27 is-47,36%
- ▶ 2015-loend 52 neist vasikaid 11,mis on 21,15% ja küttsime loendusest 22 is-40,38%
- ▶ 2016-loend 43.neist vasikaid 17,mis on 37 % ja küttsime loendusest 22 is- %

Põdraloendus ja kütmine võrreldes naabritega

Loendus	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lembitu	30	35	41	48	46	45	40	28	42
Päri-Metsküla	25	26	31	41	45	45	37	34	26
Sürgavere	15	15	15	15	15	15	20	30	20
Tääksi	40	42	49	50	50	50	40	30	17
Viiratsi	30	35	39	19	25	25	20	25	24

Kütmine	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lembitu	10	15	16	21	25	27	27	21	22
Päri-Metsküla	9	8	7	10	18	26	20	19	12
Sürgavere	5	5	5	5	7	9	10	12	7
Tääksi	20	16	18	23	22	29	17	18	13
Viiratsi	5	9	11	13	10	16	12	14	14

Juurdekasv 30%	
Lembitu	13
Päri-Metsküla	8
Sürgavere	6
Tääksi	5
Viiratsi	7

Millest või kellest alustada?

- ▶ 1. Kogu loenduse ja küttemisandmete statistikat ja analüüsi seda

- ▶ USO soovitus 2009- 2015 põtrade valiklaskmisega küttimiseks
- ▶ Küttimise korraldamise pearõhk ei pea olema sellel, kui palju põtru kütitakse, vaid kas neid jääb järele parajal tihedusel ja tasakaalukas struktuuris. Pikaajalise kogemuse põhjal ei tulene sellisel juhul kahjustused ja ohjamisvead mitte tihedusest, vaid vigasest hinnangust arvukusele, millest tuleneb vigane hinnang küttimise vajadusele ja mitte piisavalt sidus küttimise korraldus. Selliste juhtumite vältimisel on põdra mõju teadmine jahipiirkonniti ja jahihenduste koostöö esmatähtis.
- ▶ Täiskasvanud loomade osakaalu küttimiskvoodis ei ole soovitatav tõsta üle 70% ka vasikate nappuse korral ning pigem tasuks sellistes piirkondades kogu kvooti vähendada. Põdralehmadest on eeliskütitavad (valdavalt noored) vasikata lehmad; pesakonda küttides jäägu lehm alles või kütitagu viimasena. Kaksikutega pesakondi kütitagu mõõdutundega, näiteks üks vasikas kahest või kolmest. Mõlemad sugupooled ja kõik kohordid omavad nii põdraasurkonnas kui ka teiste ulukiliikide asurkondades võrdset tähtsust. Sarnaselt eelmise aasta soovitustega on piik- ja harksarvedega pulle soovitatav küttida kuni 75%, keskmisi 20 - 25%, vanemaid ja täiskühvelsarvedega pulle (kelle sarve kühvliosa moodustab kummagi sarvelaba valendikust enam kui poole) aga pigem hoida või küttida erandina ja mitte üle 5% pullidest.
- ▶ Täiskühvelsarvi kandvate pullide küttimisest, olenemata sarvede suurusest, tasub pigem hoida, eesmärgiga meie põdraasurkonna looduslähedust suurendada. Kuna kühvelsarved omavad kõrget trofeeväärtust, kipub neid kandvate isasloomade osakaal intensiivse küttimissurve all olevates Euroopa põdrapiirkondades pidevalt vähenema. Praeguste ja tulevaste võimalike dominantsete pullide - suuremate kehamõõtmetega ja parema sarvekasvuga, sh kühvelsarvedega pullide - hoid annaks neile võimaluse elada vähemalt 7 - 8 aastat, jätta endast 3 - 5 põlvkonda järglasi ning näidata sarvekasvu täit potentsiaali. Küttimiseelistus võiks kehtida kõige kehvemate sarvede kandjate suhtes, kelleks on kehva konditsiooni tõttu välja arenemata või silmnähtavalt asümmeetriliste (välja arvatud jooksuajal vigastatud) sarvede kandjad olenemata vanusest, samuti ka mullikaeast välja kasvanud 1 - 2-haruste sarvede kandjad.. Igati õigustatud on jätta alles suuremate kehamõõtmetega isendeid, kuna nende puhul on eeldused kasvatada suuremaid ja sümmeetrilisi sarvi ning tuua ilmale tugevamaid järglasi.
- ▶ Seega on mõttekas mõlema soorühma küttimisega mitte liialdada, ning säästa dominantseid isendeid. Asurkonna soolist struktuuri laiemate alade keskmisena on mõistlik hoida vahemikus 1,2 - 1,5 lehma pulli kohta. Sel moel soodustame soolis-vanuselise asustusstruktuuri püsimist, sugulise valiku toimimist ning geneetilise mitmekesisuse ja keskkonna stressoritele vastupanuvõime püsimist. Kui aga põdralehmade osakaal asurkonnas on kõrgem ja samas tihedus madal, suureneb võimalus, et pääsevad "löögile" liiga noored pullid, jooksuage jääb venima, osa põdralehmadest jääb partnerit leidmata viljastamata või saab viljastatud alles kujunemisjärgus infantiilsete pullide poolt või tavapärasest hiljem. Mõõdukas sooline struktuur jahipiirkondades seevastu soodustab inna ja poegimise sobivaimale ajale sattumist, järglaskonna kõrgemat elumust, ühtlasemat soojaotumust, parema talvitumiskonditsiooni saavutamist ja poegimist parimal ajal. Lisaks on mõõduka põdralehmade ülekaaluga asurkond parema juurdekasvu läbi nii kiskluse kui küttimise mõju suhtes paremini turvatud.
- ▶ . Küttides (dominantse) põdrapulli oktoobris, on tema panus järgneva kohordi tootjana tunduvalt tõenäolisem ja küttimise kahjulikkus populatsioonile väiksem, pullide suurem arv ja konkurents jooksuajal aga kasulik.

Täna tähelepanu eest!

Priit Vahtramäe